

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

№2(1)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

*Elektron nashr. 638 sahifa,
2-fevral, 2026-yil.*

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari nomzodi (PhD)
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the Editorial Board of the newspapers "Yangi Uzbekiston" and "Pravda Vostoka", Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Candidate of Philological Sciences (PhD)

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan **№C-5669363** reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

O'quvchilarni intellektual rivojlantirishning psixologik omillari.....	22
<i>Ashurov Ramzidin Ramazonovich</i>	
Maktabgacha ta'limda bolaning kitobxonlik madaniyatini shakllantirishda oila bilan ishlashning nazariy asoslari	27
<i>Jumanova Fatima Uralovna, Allaberganova Munisa Begimboy qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tizimida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanishning metodologik asoslari	32
<i>Jo'rayeva Nargiza Tairovna, Bekbergenova Yulduz Tanirbergen qizi</i>	
Faoliyatli yondashuv asosida maktabgacha 6-7 yoshli bolalarda nutqiy ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi	35
<i>Ziyodullayeva Mohirabonu Ikromjon qizi</i>	
Davlat ta'lim muassasalarida manfaatlar to'qnashuvini boshqarishning tashkiliy-huquqiy mexanizmlari ...	39
<i>Xaybatullaeva Sojidxon Ziyatullayevna</i>	
Umumta'lim maktablarida jismoniy tarbiya darslarining samaradorligini oshirishda integratsion yondashuv	42
<i>Kamoliddinov Mirzohid</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining mantiqiy tafakkurini rivojlantirishda interfaol metodlarning samaradorligi	45
<i>Kamoliddinova Dilnoza Axmadilaxanovna</i>	
Bo'lajak tarbiyachilarda kreativ faollikni rivojlantirish mexanizmlari.....	48
<i>Nurjanova Rayxan Urazbaevna</i>	
Sinf biologiya fanini o'qitishda TIMSS topshiriqlardan foydalanish metodikasi va baholash mezonlari	52
<i>Xaitboyeva Dilorom Rustam qizi</i>	
Qandli diabet tashxisli bemorlarda shaxs tuzilmasining emotsional komponentlari	56
<i>Sadikova Umida Botirovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda pedagogik diagnostikani amalga oshirishning natijaviyligi	60
<i>Maxmutazimova Yulduz Raxmatovna, Qodirova Shaxnoza Saidazim qizi</i>	
Kasbiy imij shakllanishida psixologik jihatlarning tafovutlari	64
<i>Aminova Dilnoza Orifjonovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari direktorlarining jamoa bilan ishlash jarayonida yetakchilik kompetensiyalarini rivojlantirish	69
<i>Abdiyeva Fazilat Fayzulla qizi</i>	
Kichik maktab yoshidagi bolalar shaxsi rivojlanishida psixologik moslashuvning tipik xususiyatlari	73
<i>Mirsaitova Guzal Baxodirovna</i>	
Oliy ta'lim tizimida variativ modellastirish asosida talabalarning kreativ faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarining qo'llanilishi	76
<i>Quvvatova Mohira Hikmatillayevna</i>	
Interfaol treninglar orqali o'qituvchilarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish tajribasi	79
<i>Abdiyeva Shodiyona Yodgor qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda milliy qadriyatlar asosida axloqiy tarbiyani shakllantirishning ahamiyati.....	82
<i>Zulayxo Nazarova, Qarshiboyeva Muxlisa Ismatullo qizi</i>	
Ijodiy qobiliyatni o'stirishda pedagogik mahorat va innovatsion metodlar	85
<i>Mutallibova Odinaxon Mirzaolimjon qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarida olimpiadalarga tayyorlashda masalalar yechish texnologiyasi 11-sinf misolida	89
<i>Aslonov Xayrullo Shukrullo o'g'li</i>	

Bokschi qizlarni texnika taktikasini takomillashtirish.....	94
<i>Axmedov Latifjon G'ayrat o'g'li</i>	
Ixtisoslashtirilgan terminologiyaning asosiy lingvistik xususiyatlari	99
<i>Axmedova Dilnoza Anvarovna</i>	
Interfaol metodlar orqali zamonaviy darslarni tashkil etishning o'ziga xos tendensiyalari	102
<i>Bakirov Otabek Bo'ranovich</i>	
Boshqaruv psixologiyasi terminlarini tarjima qilishning metodologik muammolari	106
<i>D. J. Norboyeva</i>	
Raqamli transformatsiya sharoitida oliy ta'lim muassasalari talabalari ruhiyatiga virtual muhitning salbiy ta'siri	110
<i>Giyosov Ulug'bek Eshpulatovich, Turayeva Nigora Husniddin qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	113
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida kognitiv qobiliyatlarni shakllantirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar	117
<i>Jumayev Xushboq Soatmumin o'g'li</i>	
Principles of Organising Autonomous Learning.....	121
<i>Khazratova Zukhra Mamaraimovna</i>	
Najot – ta'limda, najot-tarbiyada	124
<i>Mo'minova Manzura Mamasodiqjonovna</i>	
Educational Potential of Museum Pedagogy and Criteria for its Application in Developing Historical Thinking of Pre-Service History Teachers.....	127
<i>Niyozov Javlonbek</i>	
Landshaft dizayni vastasida bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining estetik va kreativ ko'nikmalarini rivojlantirish	131
<i>Radjapova Zuxra Tirkashevna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik merosida shaxs psixologiyasi masalalari.....	134
<i>S. O. Mamarasulov, D. A. Egamberdiyeva</i>	
TBL metodini qo'llash orqali o'quvchilarning madaniyati va ijtimoiy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish....	138
<i>Sodikova Oyshakhon Muxammadsodik</i>	
Pedagogik innovatsiyalarni boshqarishning nazariy-metodologik asoslari.....	142
<i>Soliqova Barno Sodiq qizi</i>	
Boshlang'ich ta'lim magistratura talabalarining ijodiy faolligini rivojlantirish shart-sharoitlari	146
<i>Yarmatov Shermo'min Rahmatovich</i>	
Формирование готовности родителей детей старшего дошкольного возраста к выполнению воспитательной функции в семье.....	149
<i>Атаджанова Сохиба Талиповна</i>	
Redjio pedagogik yondashuv asosida maktabgacha katta yoshdagi bolalarda mantiqiy fikrlash ko'nikmalarini shakllantirish pedagogik muammo sifatida	152
<i>Djamilova Nargiza Nuritdinovna, Otahonova Marjona</i>	
Talabalarda algoritmik kompetentlikni rivojlantirishning sun'iy intellekt va Big Data Analytics asosida o'quv faoliyatini real vaqt rejimida kuzatuvchi va boshqaruvchi konseptual modelni takomillashtirish.....	155
<i>Kayumova Nazokat Rashitovna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida chet tili o'qituvchilari va talabalar o'rtasidagi interaktsiyaning pedagogik samaradorligi va innovatsion mexanizmlari	163
<i>Eshonqulova Umida Xolmirzayevna</i>	
MTTlarda nutqni rivojlantirishga doir mashg'ulotlarda interfaol usullardan foydalanish texnologiyasi	168
<i>To'laboyeva Iqbolaxon Olimjonovna</i>	
Ta'lim jarayonidagi konfliktlar.....	173
<i>Abulova Mohigul Komiljonzoda</i>	
Talabalarining bolalarda ijtimoiy moslashuvni shakllantirishga kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish	176
<i>Inomova Mahliyo Yusuf qizi</i>	

Shaxs tuzilmasida ma'naviy intellekt: nazariy-metodologik tahlil va psixologik interpretatsiya	179
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
18-20 yoshli belbog'li kurashchilarning musobaqa oldi jismoniy tayyorgarliklari	183
Muzafarov Muxammadali Maxsudovich	
Talabalarda mustaqil ta'lim topshiriqlaridan foydalanib kasbiy madaniyatini rivojlantirishga zamonaviy yondashuvlar (boshlang'ich ta'limda tarbiya fani misolida)	187
Yadgarova Surayyo	
Maktab o'quvchilariga pedagogik ta'sir ko'rsatishda o'quvchilarning individual xususiyatlarini hisobga olish	190
Yo'ldoshova Shahlo Shukurullo qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini ma'naviy-ma'rifiy faoliyatga tayyorgarligini rivojlantirishning nazariy tahlili	194
Yusupova Sanobar Odil qizi	
Типология научного текста: от жанровой классификации к дискурсивной модели	197
Бахтияр Катибжанович Саттаров	
Взаимодействие педагога и семьи в профилактике и преодолении стресса у детей дошкольного возраста	201
Г. С. Алиходжаева, Х. Рахимова	
Условия эффективности инклюзивного образования	206
Г. С. Алиходжаева, Л. О. Бекмуродова	
Педагогическая готовность к обучению в школе детей билингов	211
Г. С. Алиходжаева, Н. А. Ганиева	
Педагогические условия формирования эмоционального интеллекта у дошкольников	216
Джалилова Феруза Намазовна	
Milliy meros va musiqiy madaniyatning yosh avlod tarbiyasidagi o'rni	219
Zuhriddin Azizov	
Госпитальная школа как пространство поддержки и развития ребёнка (на примере госпитальной школы при детской клиники Синсиннати, США)	222
Муминов Р. Р., Хакимова Н. Х., Набиева Г. Г.	
Интерактивные формы работы в процессе профориентации детей дошкольного возраста	227
Н. Т. Жураева, С. М. Ахмеджанова	
Samarali hamkorlikdagi faoliyatga tayyorlashga oid yondashuvlar	231
Hojiyeva Zulfiya O'ktamovna	
Поэтапное вовлечение детей с расстройствами аутистического спектра в дошкольное инклюзивное образование: комплексный анализ научно-теоретических и практических подходов	234
Сабина Рагимова Ровшан кызы, Айсель Масимова Арастун кызы	
Umumta'lim maktablarida fizika fanini o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	245
Allaniyazova Bibigul Sarsenbay qizi	
Boshlang'ich sinflarda ona tili va o'qish savodxonligi darslariga kreativ fikrlash asosida tayyorlash	248
Botirova Jumagul Chori qizi	
Boshlang'ich sinflarda fanlarni o'qitish metodikasini rivojlantirishda sun'iy intellektdan foydalanishni boshqarishni takomillashtirish	254
Kaypova Gulnara Muratbaevna	
Umumta'lim maktablarida tabiiy-ilmiy savodxonlik ko'nikmalarining rivojlantirish masalalari	257
Davletova Hamida Xasan qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini ma'naviy axloqiy ruhda tarbiyalashning psixologik jihatlari	261
Fayzullayev Ermat Majidovich, Ortiqova Mashxura	
Orkestr va ansamblarning fan sifatidagi o'rni va tarbiyaviy ahamiyati	265
Fayzullayev Ermat Majidovich	
Maktab fizika darslarida interaktiv dasturlar va simulyatorlardan foydalanish metodikasi	269
Xayriddinova Malikaxon Qodirxon qizi	

Musiqada midi musiqiy cholg'ularning raqamli interfeysi.....	274
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich</i>	
Karyera o'sishida gender tafovutlarning ahamiyati.....	277
<i>Yulchiboyeva Nazokatxon Iqboljon qizi</i>	
Bo'lajak musiqa o'qituvchilarining kreativlik sifatlarini rivojlantirishga ta'sir etuvchi pedagogik omillar	283
<i>Omonov Xasanxon Sulaymonovich, Normuradova Nafisa Kuchkarovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning ekologik tarbiyasi – ijtimoiy pedagogik muammo sifatida	287
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Marjona Atoyeva Ismat qizi</i>	
Ilk yoshdagi bolalar psixologiyasi va rivojlanish xususiyatlari.....	291
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna, Ne'matjonova Gulzira Ne'matjon qizi</i>	
Jadid pedagogik tafakkurida "o'qituvchi" fenomeni.....	294
<i>Xushbokov Oybek Uralovich</i>	
Maktabga tayyorlov guruhi tarbiyalanuvchilarida savol berish malakalarini shakllantirish	296
<i>Erhanova Nasiba Absayitovna</i>	
Musiqiy ta'limda xalq va zamonaviy qo'shiqlar vositasida maktabgacha yoshdagi bolalarning etnomadaniy komponentlarni shakllantirish	298
<i>Qurbanova Muslima Shavkatbek qizi</i>	
Umumta'lim maktablari o'quvchilarida tadbirkorlik ko'nikmalarini tarkib toptirish metodikasi (biologiya fani misolida).....	300
<i>Akmalova Farida Dilmurod qizi</i>	
Maktabgacha ta'limda adaptiv ta'lim texnologiyalari yordamida bolalar ijodkorlik ko'nikmasini shakllantirish mazmuni.....	304
<i>To'xliboyeva Zuxra Abdumutal qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi iqtidorli bolalar bilan ishlashda ta'lim texnologiyasi	308
<i>Xudoyberdiyeva Durdona Baxodir qizi</i>	
Pedagogik-psixologik qarashlarda otaning oiladagi o'rni haqidagi tasavvurlarni shakllantirish dinamikasiga oid fikrlar talqini.....	311
<i>Karshiyeva Dilafuz Suyunovna, Maxamatova Munisa Mamirzo qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'qitishning nazariy va amaliy asoslari	314
<i>Axmatqulova Maxfuza Shuhrat qizi</i>	
Integrativ yondashuv asosida bo'lajak o'qituvchilarda interpersonal intellekt ko'nikmalarini rivojlantirish ...	318
<i>G'ulomova Oychehra No'monjon qizi</i>	
Etnomadaniy qadriyatlarni integratsiyalashgan ta'lim jarayonida maktabgacha yoshdagi bolalarga singdirishning samarali yo'llari	321
<i>G'ulomxo'jayeva Mushtariy Elmurod qizi</i>	
Boshlang'ich sinf ona tili darslarida grafik organayzerlardan foydalanish	324
<i>Iroda Isroilova</i>	
Buxoro iqlimi va tabiiy resurslaridan samarali foydalanish: ekologik va fizik-geografik yondashuv	329
<i>Mardonova Saodat Muzaffarovna</i>	
Effective Traditional and Innovative Approaches in English Language Teaching: Evidence From EFL Classrooms	333
<i>Yuldoshev Khaydarbek</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining lug'at boyligini rivojlantirishda lingvopedagogik yondashuvning nazariy-metodologik asoslari.....	336
<i>Allayarova Sojida Umirzakovna</i>	
Механизмы использования цифровых педагогических технологий для обеспечения непрерывности образовательного процесса учащихся начальных классов в условиях длительного лечения	339
<i>Турсунова Д. З., Холлиева Н. Х.</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'tkazilgan o'yin faoliyatlarini bolalar ovozi talaffuzining takomillashuviga ta'siri	342
<i>Kattaxo'jayeva Shaxlohon Bohodirovna</i>	

O'qituvchilar tayyorlashda pedagogik innovatsiyalar va milliy kontentni integratsiya qilish strategiyalari ...	344
<i>Rahmatova Feruza Qudrat qizi</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash jarayonini tashkil etishda tizimli yondashuv	348
<i>Abdusamatova Nargiza Jamoliddinovna</i>	
Moliyaviy savodxonlik asoslarini shakllantirish uchun "Tejamkor bola" o'yinli ta'lim faoliyatini asosida ishlashni takomillashtirilish.....	352
<i>Rizayeva Munisxon Maxkamovna</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida byudjet hisobi standartlariga (BHS) muvofiq buxgalteriya hisobini tashkil qilish va yuritish tartib-qoidalari.....	356
<i>Boltayev Ahmad Rustamjonovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari moliyaviy munosabatlarning huquqiy asoslari	359
<i>Boymuradov Normurod Abdusadikovich</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishning metodologik asoslari.....	362
<i>Ma'rufov Mansurbek Musajonovich, Xonimov Mirqosim Samatqul o'g'li</i>	
O'smirlarda liderlik xususiyatlarini rivojlantirishning ijtimoiy-psixologik xususiyatlari.....	367
<i>Salayeva Dilafuz Buranovna</i>	
Pedagog nutq madaniyatining milliy va umuminsoniy qadriyatlarga ta'siri.....	370
<i>Toshtemirova Nigina Normurod qizi</i>	
Новые методы обучения устному переводу студентов-переводчиков.....	373
<i>Уринбаева Дилдора Утепбергеновна</i>	
O'quvchilarda axborot iste'moli madaniyatini rivojlantirishning pedagogik tuzilmasi	376
<i>Muxammadiyev Baxtiyor Jurayevich</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari	380
<i>Axrorov Voris Yunusovich, Botirova Ozoda Nasir qizi</i>	
Ta'lim sifatini baholashda raqamli texnologiyalardan foydalanishning o'rni (oliy ta'lim misolida)	385
<i>Axrorov Voris Yunusovich, Boltayeva Jaxona Ulug'bek qizi</i>	
Umumta'lim maktablarida 7-sinf biologiya fanini o'qitishda virtual laboratoriyalardan foydalanishning ta'lim samaradorligiga ta'siri	389
<i>Turakulova Mehriniso Nuriddinovna, Ruziqulova Nilufar Abdumajidovna, Allanzarova Natalya Aleuatdinovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktabga tayyorlashning mavjud holati va rivojlantirish strategiyalari ...	393
<i>Mamadaliyeva Mumtozbegin</i>	
6–7 yoshli bolalarning bilim olishga faol qiziqishini rivojlantirish metodikasi	396
<i>Artikova Muhayyo Botiraliyevna, Abduxolisova Gulsanam O'ktambek qizi</i>	
The Main Peculiarities of Abbreviations in Modern English.....	399
<i>Absalomova Aziza Baxodir qizi</i>	
Autizmli bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda bir qator terapiya va metodlardan foydalanish	404
<i>Yoqubova Hurriyat Burxonovna</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yinlar, virtual reallik va geymifikatsiya orqali o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish.....	407
<i>Xaitova Nazokat</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy ko'nikmalarini rivojlantirishda tabiiy materiallardan foydalanishning pedagogik usullari.....	411
<i>Rustamova Manzura Mirkamalovna, Qo'ziyeva Umriniso Muzaffar qizi</i>	
Bo'lajak muhandislarning loyihalash ko'nikmalarini klaster muhitida rivojlantirish modellari	415
<i>Eshonqulova Shafoat Ergashevna, Sherzod Eshonqulov</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotini rivojlantirish strategiyalarini ishlab chiqish	420
<i>Ermatova Mamlakat Qadirkulovna</i>	
9-sinf o'quvchilarini kasbga yo'naltirishda iqtisodiy ko'nikmalarni shakllantirish pedagogik muammo sifatida.....	423
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna</i>	

Texnologiya asosidagi ingliz tili o'qitish va o'quvchi mustaqilligi: farmatsevtika talabalari misolida	427
<i>Ikranova Shohsanam Ravshanboy qizi</i>	
Maqollar asosida ingliz tili o'qitishning lingvodidaktik asoslari (Afg'oniston dariy tilli maktablar misolida) ..	430
<i>Samadi Nooria</i>	
Loyihaga asoslangan ta'lim texnologiyasi orqali talabalarda ijtimoiy mas'uliyat kompetensiyasini rivojlantirish tadqiqi	434
<i>Jo'rayeva Zebiniso Yo'ldosheva</i>	
Boshlang'ich sinfda tabiiy fanlarni o'qitish samaradorligini oshirishda innovatsion va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish	440
<i>Yulchiyeva Zulfiya Baxodir qizi</i>	
Shaxsning individual intellektual rivojlanishi pedagogik muammo sifatida	444
<i>Ol'tiboyeva Kamola Sharofjon qizi</i>	
Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanish orqali o'quvchilar qiziqishini aniqlash yo'llari ...	448
<i>Qalandarova Yulduz G'ayrat qizi</i>	
Проблемы физического воспитания студентов и пути их решения	454
<i>Ходжанов Азиз Рахимович</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarda axloqiy qadriyatlarni shakllantirishda milliy ertaklardan foydalanish texnologiyasi	458
<i>Kayumova Nargiza Mirziyatovna</i>	
Jamiyatda sog'lom turmush tarzini tashkil qilishda jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarining o'rni	461
<i>Dehqonova Mahmuda Ortiqovna</i>	
Yadro itqitish sport turida kuch tayyorgarligining biomexanik va funksional ahamiyati	466
<i>Djabbarov Axror Islomovich</i>	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining didaktik tayyorgarligini takomillashtirish	469
<i>Axmedova Laylo Baxtiyor qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tayanch kompetensiyalarni rivojlantirishda shaxsga yo'naltirilgan strategiyalar	475
<i>Urazimbetova Aygul Aralbayevna</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar nutqini rivojlantirishda kompyuter texnologiyalarining pedagogik imkoniyatlari	482
<i>Kamolova Yulduzxon Ma'murjon qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ma'naviy-ma'rifiy ishlarni tashkil etishda ota-onalar bilan hamkorlikni amalga oshirish texnologiyasi	488
<i>Kasimova Dilrabo Baxadirovna, Jo'rabayeva Nozima Bekmurod qizi</i>	
Psixologik zo'ravonlik oqibatlarini bartaraf etishda psixokorreksion mexanizmlar	491
<i>Tursunpo'latova Zaxro Zafar qizi</i>	
Shifokorlar professional karerasi resurslari va ularning obyektiv ko'rsatkichlari o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish natijalari	496
<i>Arziqulov O'tkirbek Maxammatovich</i>	
Bolalarda maktabgacha ta'lim yoshidagi kommunikativ qobiliyatlarni rivojlantirishda ijodiy o'yinlarning o'rni	501
<i>Berdiyeva Umida G'oyibberdiyevna</i>	
Maktabgacha katta yoshdagi bolalarning neyropedagogik yondashuvlar asosida kognitiv rivojlantirishning mohiyati	505
<i>Aliyeva Odila Madamin qizi</i>	
Emotional Intelligence and Perceptive Ability: Keys to Pedagogical Success	508
<i>Abdurakhimov Shokhasim Abdurakhmonovich</i>	
Bo'lajak logopedlarni og'ir nutq nuqsonli bolalar bilan ishlashga tayyorlashning nazariy asoslari	511
<i>Achilova Sevara Djasirkulovna</i>	
Abdulla Avloniy pedagogik g'oyalarini zamonaviy boshlang'ich ta'lim bilan integratsiyalash	515
<i>Daliyeva Eliza Zokir qizi</i>	

Talabalarda ma'naviy-axloqiy sifatlarni rivojlantirishda Mahmud Qoshg'ariy merosidan foydalanish.....	519
<i>Eliboyeva Lola Sulaymonovna, Ravshanova Sarvinoz O'ktamjon qizi</i>	
Derivation and Nominalization in Medical Terminology: A Comparative Model of Term and Process Name Formation in English and Uzbek	523
<i>Gulnigor Yazdonkulova</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning nutq buzilishlarida pedagogik-psixologik korreksiya usullari hamda mexanizmlari.....	526
<i>Jo'rayeva Muattar Abdumajit qizi</i>	
Ta'lim sifatini boshqarishga tizimli yondashish hamda pedagogikada PDCA modelining ahamiyati	530
<i>Jumanazarova Gullola Yoqubjanovna, Xolmatova Maftuna Turdimat qizi</i>	
Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim vositalarining kimyo ta'limidagi o'rni.....	535
<i>Jumaniyazova Mahliyo Qahramonovna</i>	
Inklyuziv maktab sharoitida kichik maktab yoshidagi bolalarda ijtimoiy-perseptiv tajribani shakllantirish ...	539
<i>Karimova Zulfiya Abduraxmanovna</i>	
Sirdaryo viloyati toponimlarining shakllanish jarayonlari	543
<i>Kenjayeva Iroda Alisherovna</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlashda art texnologiyalardan foydalanishning nazariy-metodologik asoslari.....	546
<i>Mamatova Husnora Eshquvatovna</i>	
O'quvchi yoshlarning innovatsion fikrlashini rivojlantirish va uni amaliy faoliyat bilan integratsiyalash.....	550
<i>Mehmonova Nilufar Shuhratovna</i>	
Integrating Social-Emotional Learning in EFL Classrooms: Enhancing Language Proficiency and Emotional Intelligence.....	553
<i>Meylinorova Feruza Bakhtiyor qizi</i>	
Nodavlat ta'lim tashkilotlari pedagog-tarbiyachilarining malakasini oshirish mexanizmini takomillashtirish	559
<i>Muminova Nargiza Sabitdjanovna</i>	
TEACCH konsepsiyasi – autizm va kommunikativ buzilishlari bo'lgan bolalarni davolash va o'qitish dasturi	562
<i>Murodova Sarvigul Raxim qizi</i>	
Aksiologik yondashuvlar asosida bo'lajak pedagoglarda altruizm ko'nikmalarini shakllantirishning funksional modeli	566
<i>Norboyeva Moxigul Shavkat qizi</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida o'yin texnologiyalari asosida bolalarning shaxsiy va ijtimoiy kompetensiyalarini takomillashtirish	569
<i>Norqulova Ma'mura Husniddin qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 6-sinfida o'qitiladigan "Tabiiy fanlar"dan mashg'ulotlarni tashkil etish metodikasi.....	574
<i>Qo'qonboyeva Shaxlo Rafikjonovna</i>	
The Intersection of Science and Pedagogy: The Teacher's Role in Professional Evolution	580
<i>Rahimberdiyev Rustam Abdunasirovich, Shukurova Madina</i>	
Maktabgacha katta guruhlarida STEAM texnologiyasi bilan tanishtirishning pedagogik-psixologik xususiyatlari	583
<i>Rakhimova Laylo Hamidjon qizi</i>	
Hamshiralik ishida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi.....	586
<i>Rasulova Gulmira, Amonova Dildora, Abdurahmonov Aziz, Hakimova X. X.</i>	
Kurashchilarda muvozanat (balance) va ko'tarib uloqtirish texnikasi o'rtasidagi bog'liqlik	590
<i>Shermatov Gulom Qaxxorovich</i>	
O'qituvchi shaxsining o'zini o'zi rivojlantirishida akmeologik pozitsiyaning o'rni.....	594
<i>Xaitov Abdukosim Abdulakim o'g'li</i>	
Lego-qurilish, konstruksiyalash, robototexnika – STEAM ta'lim moduli sifatida	596
<i>Xamroyeva Sitara Samadovna</i>	

Raqamli jamiyatda o'smir yoshdagi o'quvchilarning huquqiy axborot olish madaniyatini rivojlantirish mexanizmlari	599
<i>Xayrullayev Axror Aktam o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'limda axborot kommunikatsiya texnologiyalari yordamida ta'limiy o'yinlarni loyihalash va joriy etish	602
<i>Xikmatova Moxinur Amir qizi</i>	
Boshlang'ich sinflarda tabiiy fanlar orqali kognitiv qobiliyatlarni rivojlantirish zamonaviy yechimlarini ishlab chiqish usullari	605
<i>Xolmo'minova Mohichehra Bahrom qizi</i>	
O'quvchilarning biologiyaga qiziqishini oshirishda innovatsion ta'lim metodlari	609
<i>Xudayberganova Madina Saotboy qizi, Abdiqodirov Murodho'ja Alisher o'g'li, Nishanbayeva Arayim User qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida shug'ullanuvchi voleybolchi qizlarning musobaqa oldi jismoniy va psixologik tayyorgarligini takomillashtirish metodikasi	612
<i>Xudoynazarova Sayyora Ravshanovna</i>	
Maktabgacha ta'limda milliy qadriyatlar asosida bolalarni axloqiy tarbiyalash texnologiyalari	618
<i>Yo'ldoshboyeva Gulmira Xushnudovna</i>	
Umumta'lim maktab seksiyasi uzunlikka sakrovchilarining jismoniy rivojlanganlik darajasi	621
<i>Zokir Akramov O'tkir o'g'li</i>	
Perseptiv qobiliyat: o'qituvchining o'quvchini tushunish sa'nati	625
<i>Zokirov Mirzaraxim Abdaliyevich</i>	
Ожидания и потребности родителей как основа продвижения услуг дошкольного образовательного учреждения в Республике Узбекистан	628
<i>Ким Ирина Николаевна, Аббосхонова Зухра Баходир кизи</i>	
Экспериментальная деятельность – метод развития здоровьесберегающей компетентности у детей старшего дошкольного возраста	631
<i>Ким Ирина Николаевна, Алиходжаева Райхон Шавкат кизи</i>	
Подготовка детей-билингвов к школьному обучению: интеграция цифровых и традиционных педагогических методов	634
<i>Ким Ирина Николаевна, Умарова Шоиста Рустамовна</i>	

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING O'QISH SAVODXONLIGINI XALQARO MEZONLAR ASOSIDA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI

Axrorov Voris Yunusovich

Kattaqo'rg'on davlat pedagogika instituti,
Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim kafedrası,
Psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

Botirova Ozoda Nasir qizi

Kattaqo'rg'on davlat pedagogika instituti,
Pedagogika tarixi va nazariyasi yo'nalishi 1-bosqich magistranti

Annotatsiya: Ushbu maqolada boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish yo'llari tahlil qilinadi. Tadqiqot doirasida xalqaro va milliy ilmiy adabiyotlar, PISA va PIRLS xalqaro tadqiqotlari natijalari, shuningdek, zamonaviy pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar hamda multimediya resurslarining ta'lim jarayonidagi samaradorligi o'rganiladi. Maqolada o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini baholash, individual yondashuvni ta'minlash, ota-onalar va jamoatchilikni ta'lim jarayoniga faol jalb etish bo'yicha ilmiy-amaliy takliflar berilgan. Tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'lim sifatini oshirish, o'quvchilarning tanqidiy fikrlash va muloqot kompetensiyalarini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni xalqaro tajriba asosida ishlab chiqish imkonini beradi.

Kalit so'zlar: boshlang'ich ta'lim, o'qish savodxonligi, xalqaro standartlar, pedagogik metodlar, interfaol o'qitish, multimediya resurslari, PISA, PIRLS, individual yondashuv, o'quvchilarning rivojlanishi.

Abstract: This article analyzes ways to develop reading literacy among primary school students based on international standards. The study examines national and international academic literature, the results of international assessments such as PISA and PIRLS, as well as modern pedagogical approaches, interactive teaching methods, and the effectiveness of multimedia resources in the educational process. The article presents practical recommendations for assessing reading skills, ensuring individualized instruction, and actively involving parents and the wider community in education. The research findings provide a basis for developing strategies grounded in international experience aimed at improving the quality of primary education and fostering students' critical thinking and communication competencies.

Key words: primary education, reading literacy, international standards, pedagogical methods, interactive teaching, multimedia resources, PISA, PIRLS, individualized approach, student development.

Аннотация: В статье анализируются пути развития читательской грамотности учащихся начальной школы на основе международных стандартов. В рамках исследования рассматриваются национальные и международные научные источники, результаты международных исследований PISA и PIRLS, а также современные педагогические подходы, интерактивные методы обучения и эффективность использования мультимедийных ресурсов в образовательном процессе. В статье представлены научно-практические рекомендации по оценке навыков чтения, обеспечению индивидуального подхода к обучению, а также по активному вовлечению родителей и общественности в образовательный процесс. Результаты исследования позволяют разработать стратегии, основанные на международном опыте, направленные на повышение качества начального образования и развитие критического мышления и коммуникативных навыков учащихся.

Ключевые слова: начальное образование, читательская грамотность, международные стандарты, педагогические методы, интерактивное обучение, мультимедийные ресурсы, PISA, PIRLS, индивидуальный подход, развитие учащихся.

KIRISH

Boshlang'ich ta'lim – har bir bolaning shaxsiy, intellektual va ijtimoiy rivojlanishining poydevorini tashkil etadigan eng muhim ta'lim bosqichidir. Aynan ushbu davrda shakllanadigan bilim, ko'nikma va malakalar bolaning butun hayoti davomida rivojlanishiga yo'naltiruvchi omil bo'lib xizmat qiladi. Xususan, o'qish savodxonligi o'quvchilarning barcha fanlarni o'zlashtirishidagi asosiy kompetensiya hisoblanib, u nafaqat akademik muvaf-

faqiyatni, balki ijtimoiy va madaniy muhitga moslashish imkoniyatlarini ham belgilaydi. Jahon miqyosida o'qish savodxonligi bolalarning tanqidiy fikrlash, muloqot qilish, axborotni tahlil qilish va uni mantiqiy ravishda qayta ishlash qobiliyatlari bilan chambarchas bog'liqdir. Shu bois zamonaviy pedagogik yondashuvlar o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini nafaqat milliy, balki xalqaro standartlar asosida rivojlantirishga qaratilgan.

So'nggi yillarda o'quvchilarning o'qish savodxonligini baholashda PISA (Programme for International Student Assessment) va PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) kabi xalqaro tadqiqotlar muhim ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu dasturlar o'quvchilarning o'qish qobiliyatlarini tizimli ravishda o'rganish, matnni tushunish darajasini aniqlash, asosiy axborotni ajratib olish hamda uni amaliy kontekstda qo'llash ko'nikmalarini baholash imkonini beradi. Shuningdek, mazkur tadqiqotlar ta'lim tizimining kuchli va zaif tomonlarini aniqlash, samarali pedagogik strategiyalarni ishlab chiqish hamda milliy ta'lim siyosatini xalqaro tajriba bilan solishtirishga xizmat qiladi.

Milliy tajriba nuqtai nazaridan qaralganda, o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish jarayonida bir qator muammolar mavjud. Ulardan eng dolzarb bo'lganlari quyidagilardan iborat: o'qituvchilarning zamonaviy pedagogik texnologiyalar va o'quv metodikalari bilan yetarli darajada tanish emasligi, darslik va o'quv resurslarining o'quvchilarning yosh va ehtiyojlariga to'liq mos kelmasligi, individual yondashuvning yetishmasligi hamda matnni chuqur tushunish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan samarali strategiyalarning amaliyotda kam qo'llanilishi. Shu sababli o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish pedagoglar uchun nafaqat akademik samaradorlikni oshirish, balki o'quvchilarning mustaqil fikrlash va muammolarni hal etish qobiliyatlarini shakllantirishda ham muhim ahamiyatga ega.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, xususan kommunikativ, interfaol va differensial metodlar o'quvchilarning o'qish jarayonida faol ishtirokini ta'minlashga xizmat qiladi. Jumladan, interaktiv o'quv mashg'ulotlari, jamoaviy loyihalar va muloqotga asoslangan ta'lim faoliyati o'quvchilarning matn bilan ishlash, asosiy ma'lumotlarni ajratib olish, fikrini shakllantirish hamda yozma va og'zaki nutqni rivojlantirish ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi. Shu bilan birga, ta'lim jarayonida multimediya resurslari, elektron kitoblar va raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish o'quv faoliyatini yanada qiziqarli va samarali tashkil etish imkonini yaratadi.

Xalqaro tadqiqotlar natijalari shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish faqat dars soatlarini ko'paytirish yoki matn hajmini oshirish bilangina cheklanmaydi. Muhimi, ta'lim jarayonida o'quvchilarning individual qobiliyatlarini hisobga olish, tanqidiy fikrlash va muloqot kompetensiyalarini rivojlantirish, shuningdek, ularni mustaqil o'qishga rag'batlantirishdan iboratdir. Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich ta'lim muassasalarida pedagoglarning kasbiy salohiyatini oshirish, o'quv metodikalari va didaktik resurslar sifatini takomillashtirish hamda ta'lim jarayonini xalqaro mezonlar bilan uyg'unlashtirish muhim vazifa hisoblanadi.

Mazkur maqola boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish bo'yicha xalqaro tajriba, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va milliy ta'lim tizimidagi amaliyotlarni tahlil qilishga bag'ishlangan. Unda o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini baholash mezonlari, samarali metodikalar, pedagogik texnologiyalar hamda ularni amaliyotga joriy etish yo'llari yoritiladi. Shuningdek, xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirish orqali o'quvchilarning o'qish savodxonligini oshirishga qaratilgan takliflar ilgari suriladi.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish masalasi so'nggi yillarda nafaqat milliy, balki xalqaro ta'lim tadqiqotlarida ham keng o'rganilmoqda. Xususan, PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study) va PISA (Programme for International Student Assessment) kabi xalqaro dasturlar o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini tizimli ravishda baholash imkonini yaratadi. Mazkur tadqiqotlar natijalari o'qish savodxonligi faqat matnni o'qish va tushunish bilan cheklanmasdan, balki o'quvchilarning muloqot qilish, fikrini ifodalash, tahlil qilish va matn bilan ishlash qobiliyatlarini ham qamrab olishini ko'rsatadi ^[1].

PIRLS va PISA tadqiqotlari ko'plab mamlakatlarda boshlang'ich ta'lim sifatini baholash, pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish va o'quvchilarning matn bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan strategiyalarni ishlab chiqishda asos bo'lib xizmat qilmoqda.

Shuningdek, xalqaro tadqiqotlar o'quvchilarning o'qish savodxonligi darajasini ta'lim tizimining umumiy samaradorligi bilan bog'laydi. Masalan, Finlyandiya va Singapur kabi mamlakatlarda o'quvchilarning yuqori darajadagi o'qish ko'nikmalari innovatsion pedagogik yondashuvlar, individuallashtirilgan ta'lim va zamonaviy o'quv resurslaridan samarali foydalanish orqali ta'minlanayotgani qayd etiladi ^[2].

Milliy kontekstda ham o'qish savodxonligini rivojlantirish masalasi qator ilmiy tadqiqotlarda yoritilgan. Jumladan, S. Mamatqulov boshlang'ich ta'limda matnni tushunish va o'qish tezligini oshirishga qaratilgan metodikalarni tahlil qilib, ularni ta'lim amaliyotiga joriy etish imkoniyatlarini ko'rib chiqadi ^[3]. Uning fikricha, o'quvchilarning o'qish savodxonligini oshirish dars soatlarini ko'paytirish orqali emas, balki individual yondashuv, interfaol mashg'ulotlar va matn tahliliga asoslangan strategiyalarni qo'llash orqali samarali amalga oshiriladi.

Zamonaviy pedagogik adabiyotlarda o'qish savodxonligini rivojlantirishning bir nechta asosiy yondashuvlari ajratib ko'rsatiladi. Jumladan, kommunikativ yondashuv o'quvchilarda matnni tushunish va undan muloqot jarayonida foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan bo'lib, u o'qilgan materialni tahlil qilish, asosiy axborotni ajratib olish va fikrni mantiqiy ifodalash imkonini beradi [4].

Interfaol yondashuv esa jamoaviy faoliyat, loyiha asosida o'qish va kreativ mashg'ulotlar orqali o'quvchilarning matn bilan ishlash ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi hamda ularning mustaqil fikrlash va tahliliy qobiliyatlarini rivojlantiradi [5].

Shuningdek, ilmiy tadqiqotlar elektron va multimediya resurslaridan foydalanish o'quvchilarning o'qish savodxonligiga ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqlaydi. Elektron kitoblar, interaktiv dasturlar, audio va video materiallar matnni o'zlashtirish jarayonini yanada qiziqarli va samarali qiladi. Jumladan, E. Hiebert va D. Reutzel tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda multimediya vositalaridan foydalanish o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda yuqori samaradorlikka ega ekanligi qayd etilgan [6].

O'zbekiston Respublikasi sharoitida ham boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini rivojlantirish bo'yicha qator ilmiy izlanishlar amalga oshirilmoqda. Xususan, N. Karimova o'quvchilarning matnni tushunish va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan milliy metodikalarni o'rganib, individual yondashuv va o'quvchilarning qiziqishlariga moslashtirilgan interfaol mashg'ulotlarning samaradorligini ta'kidlaydi [7]. Shu bilan birga, metodistlar xalqaro tajribani milliy ta'lim tizimiga moslashtirish orqali ta'lim jarayoni sifatini oshirish imkoniyatlarini ko'rib chiqmoqdalar.

Xalqaro tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishda nafaqat pedagogik yondashuvlar, balki ota-onalar va jamoatchilikning faol ishtiroki ham muhim ahamiyatga ega. Jumladan, uy sharoitida mustaqil o'qishga rag'batlantirish, ota-onalar tomonidan qo'llab-quvvatlovchi ta'limiy muhitni yaratish o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim omil hisoblanadi [8].

Shu bilan birga, o'qish savodxonligini baholash mezonlariga ham alohida e'tibor qaratiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning o'qish darajasini aniqlashda faqat o'qish tezligi yoki grammatik to'g'rilik yetarli emas. Muhimi, matnni tushunish darajasi, asosiy axborotni ajratib olish, tafakkur yuritish va fikrni mantiqiy ifodalash qobiliyatidir. Shu bois ta'lim jarayonida diagnostik testlar, portfellar va interfaol baholash vositalaridan foydalanish tavsiya etiladi [9].

Adabiyotlar tahlili natijasida o'qish savodxonligini rivojlantirishning quyidagi asosiy yo'nalishlari aniqlanadi:

1. Xalqaro tajriba asosida milliy metodikalarni takomillashtirish;
2. Kommunikativ va interfaol pedagogik yondashuvlarni qo'llash;
3. Multimediya va elektron resurslardan samarali foydalanish;
4. Individual yondashuv va differensial o'qitishni joriy etish;
5. Ota-onalar va jamoatchilik ishtirokini kuchaytirish;
6. Baholash va diagnostika vositalarini optimallashtirish.

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish murakkab, biroq amaliy jihatdan amalga oshirilishi mumkin bo'lgan jarayon ekanligini ko'rsatadi. Ushbu jarayon pedagogik yondashuvlar, metodik resurslar, baholash tizimlari va jamoatchilik qo'llab-quvvatlashini uyg'unlashtirishni talab etadi. Shu nuqtai nazardan, xalqaro tajriba va milliy sharoitni uyg'unlashtirish orqali boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini oshirishga qaratilgan samarali strategiyalarni ishlab chiqish mumkin.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqot metodologiyasi sifatida ilmiy ishda hujjatlarni tahlil qilish, xalqaro va milliy ilmiy adabiyotlarni o'rganish, PISA va PIRLS tadqiqotlari natijalarini solishtirma tahlil qilish usullaridan foydalanildi. Olingan ma'lumotlar tizimlashtirildi, taqqoslandi hamda umumlashtirish va mantiqiy tahlil asosida xulosalar chiqarildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish masalasi murakkab va ko'p qirrali hisoblanadi. Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, nafaqat milliy, balki xalqaro tadqiqotlar ham o'quvchilarning matnni tushunish, asosiy ma'lumotlarni ajratish va muloqot qilish qobiliyatlarini rivojlantirishga katta e'tibor qaratadi. PISA va PIRLS tadqiqotlarining natijalari esa boshlang'ich ta'limda xalqaro standartlar bo'yicha baholash hamda pedagogik yondashuvlarni takomillashtirish zarurligini ko'rsatadi.

Muhokama jarayonida, birinchi navbatda, xalqaro tajribani milliy sharoitga moslashtirish masalasi muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, Finlyandiya, Singapur va Shveysariya kabi mamlakatlarda o'quvchilarning o'qish savodxonligi yuqori darajada bo'lishi pedagogik yondashuvlar, interfaol metodlar, individual yondashuv hamda innovatsion resurslardan samarali foydalanish bilan bog'liq ^[2]. Ushbu tajribani o'zlashtirish va milliy ta'lim tizimiga joriy etish orqali o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini sezilarli darajada oshirish mumkin.

O'zbekiston sharoitida olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishda bir qator muammolar mavjud. Ular orasida darslik va o'quv resurslarining zamonaviy talablarga mos kelmasligi, o'qituvchilarning individual yondashuv va interfaol metodlar bo'yicha yetarlicha tayyorgarlikka ega emasligi, shuningdek, o'quvchilarning matn bilan ishlash ko'nikmalarini tizimli rivojlantirish bo'yicha samarali strategiyalar yetarli darajada qo'llanilmasligi ajralib turadi ^[7]. Mazkur muammolarni hal etish uchun milliy metodikalarda xalqaro tajribani hisobga olish, o'quv jarayonini innovatsion metodlar bilan boyitish va pedagoglarning malakasini oshirish muhimdir.

Interfaol va kommunikativ pedagogik yondashuvlarning samaradorligi tadqiqotlarda keng yoritilgan. Vygotsky (1978) nazariyasiga ko'ra, bolaning bilim va ko'nikmalarini shakllantirishda ijtimoiy muloqot hamda hamkorlik jarayoni muhim rol o'ynaydi ^[5]. Shu nuqtai nazardan, jamoaviy loyihalar, matn asosida guruh ishlari va interaktiv mashg'ulotlar o'quvchilarning matn bilan ishlash, asosiy ma'lumotlarni ajratish va fikrini ifodalash ko'nikmalarini mustahkamlashga yordam beradi. Bundan tashqari, multimediya va elektron resurslardan foydalanish o'quvchilarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda matnni tushunish jarayonini yanada samarali qiladi ^[6].

Baholash tizimlari ham o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Adabiyotlar tahliliga ko'ra, o'quvchilarning matnni tushunish darajasini aniqlashda diagnostik testlar, portfellar va interfaol baholash vositalari samarali hisoblanadi ^[9]. Shu bilan birga, xalqaro baholash tizimlari, xususan PISA va PIRLS, o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini xalqaro kontekstda solishtirish hamda milliy ta'lim siyosatini yanada takomillashtirish imkonini beradi.

Muhokamada yana bir muhim jihat – ota-ona va jamoatchilikning rolidir. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, bolalarning o'qish savodxonligini oshirishda uy sharoiti, ota-onaning qo'llab-quvvatlashi va mustaqil o'qishga jalb etish strategiyalari muhimdir ^[8]. Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich ta'lim muassasalarida pedagoglar, ota-onalar va jamoatchilik o'rtasida samarali hamkorlikni yo'lga qo'yish o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi.

Muhokama shuni ko'rsatadiki, o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish murakkab va ko'p qirrali jarayondir. Bu jarayon pedagogik yondashuvlar, metodik resurslar, baholash tizimlari va jamoatchilik qo'llab-quvvatlashini birlashtirishni talab qiladi. Shu bilan birga, xalqaro tajriba va milliy sharoitni uyg'unlashtirish orqali boshlang'ich ta'limda o'qish savodxonligini oshirish bo'yicha samarali strategiyalarni ishlab chiqish mumkin.

Muhokama natijalari shuni ko'rsatadiki, eng samarali yondashuv – interfaol va kommunikativ metodlarni qo'llash, multimediya resurslaridan foydalanish, individual yondashuvni ta'minlash hamda xalqaro baholash tizimlarini milliy sharoitga moslashtirishdan iborat.

Shu nuqtai nazardan, tadqiqot natijalari boshlang'ich ta'lim muassasalarida o'qish savodxonligini rivojlantirish bo'yicha quyidagi tavsiyalarni ilgari suradi:

1. Pedagoglarning malakasini oshirish va xalqaro metodik tajribani o'rgatish;
2. Interfaol va kommunikativ yondashuvlar orqali o'quv jarayonini boyitish;
3. Multimediya va elektron resurslardan samarali foydalanish;
4. Individual yondashuv va differensial o'qitishni joriy etish;
5. Uy va maktab sharoitida ota-ona va jamoatchilikni jalb qilish;
6. Xalqaro baholash tizimlarini milliy kontekstga moslashtirish.

Umuman olganda, muhokama shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish nafaqat akademik muvaffaqiyat, balki bolalarning shaxsiy rivojlanishi, tanqidiy fikrlash va mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatlarini shakllantirishga ham xizmat qiladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish bugungi kunda nafaqat milliy, balki xalqaro ta'lim standartlari nuqtai nazaridan ham muhim ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, o'qish savodxonligi bolalarning barcha fanlarni o'zlashtirishidagi asosiy ko'nikma bo'lib, o'quvchilarda mustaqil fikrlash, tanqidiy mulohaza yuritish va muloqot qilish qobiliyatlarini shakllantirishda markaziy rol o'ynaydi.

Adabiyotlar tahlili va tadqiqot muhokamasi shuni ko'rsatdiki, o'quvchilarning o'qish ko'nikmalarini rivojlantirishda samarali yondashuvlar quyidagilardan iborat: interfaol va kommunikativ pedagogik metodlar, multi-mediya va elektron resurslardan foydalanish, individual yondashuvni ta'minlash, shuningdek, ota-ona va jamoatchilikning ta'lim jarayoniga faol jalb etilishi. Shu bilan birga, xalqaro baholash tizimlari – PISA va PIRLS – o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro kontekstda solishtirish hamda milliy ta'lim strategiyasini takomillashtirish imkonini beradi.

Tahlillar shuni ko'rsatadiki, milliy ta'lim tizimida xalqaro tajriba asosida metodik resurslarni takomillashtirish, pedagoglarning professional salohiyatini oshirish va o'quv jarayonini innovatsion yondashuvlar bilan boyitish o'quvchilarning o'qish savodxonligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi. Shu nuqtai nazardan, boshlang'ich ta'limda o'quvchilarning o'qish savodxonligini rivojlantirish bo'yicha integratsiyalashgan, tizimli va samarali strategiyalarni ishlab chiqish zarur.

Natijada, o'quvchilarning o'qish savodxonligini xalqaro mezonlar asosida rivojlantirish ta'lim sifatini oshirish, bolalarning shaxsiy va intellektual rivojlanishini ta'minlash hamda milliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish uchun muhim vosita hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Mullis, I. V. S., Martin, M. O., Foy, P., & Hooper, M. (2017). PIRLS 2016 International Results in Reading. Boston: TIMSS & PIRLS International Study Center.
2. Sahlberg, P. (2015). Finnish Lessons 2.0: What Can the World Learn from Educational Change in Finland? New York: Teachers College Press.
3. Mamatqulov, S. (2018). O'qish ko'nikmalarini rivojlantirish metodikasi. O'zbekiston pedagogik tadqiqotlari, 5(2), 33–41.
4. Richards, J. C., & Rodgers, T. S. (2014). Approaches and Methods in Language Teaching. Cambridge: Cambridge University Press.
5. Vygotsky, L. S. (1978). Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. Cambridge, MA: Harvard University Press.
6. Hiebert, E. H., & Reutzel, D. R. (2010). Reading Comprehension Research and Instruction. Newark, DE: International Reading Association.
7. Karimova, N. (2020). Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini rivojlantirish metodikalari. Pedagogika va innovatsiyalar, 3(12), 45–52.
8. Snow, C. E. (2010). Academic language and the challenge of reading for learning about science. Science, 328(5977), 450–452.
9. Guthrie, J. T., Wigfield, A., & You, W. (2007). Instructional contexts for reading motivation and engagement. Educational Psychologist, 42(2), 75–90.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
 - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
 - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
 - 13.00.03 Maxsus pedagogika
 - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
 - 13.00.07 Ta'limda menejment
 - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
 - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
 - 07.00.00 Tarix fanlari
 - 19.00.00 Psixologiya fanlari
 - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
 - 02.00.00 Kimyo fanlari
 - 03.00.00 Biologiya fanlari
 - 09.00.00 Falsafa fanlari
 - 10.00.00 Filologiya fanlari
 - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №2(1)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.